Yaponiya təhsil sistemi haqqında

Yaponiya Fondu və Yaponiya Təhsil, Mədəniyyət, İdman, Elm, Texnologiya Nazirliyinin təşkil etdiyi səfər proqramı 2009-cu il dekabrın 2-dən 15-dək olan müddəti əhatə etdi. 25 ölkədən 75 nəfər təhsil işçisinin iştirak etdiyi tədris səfərinə Azərbaycandan gedən nümayəndə heyətinin tərkibinə mənimlə yanaşı "Tərəqqi" liseyinin direktoru Məhbubə Məmmədova, Bakı şəhəri 20 nömrəli məktəb-liseyin müəllimi Kifayət Rəhimova da daxil idi. Təhsil işçiləri üçün nəzərdə tutulan bu proqram 1973-cü ildən fəaliyyət göstərir və əsas məqsədi Yaponiya təhsili, tarixi və mədəniyyətini dünyanın müxtəlif ölkələrində təbliğ etmək və yaponiyalılara dünya tarixi, mədəniyyəti barədə məlumat verməkdir. Həmin məqsədi həyata keçirmək üçün 36 il ərzində dünyanın müxtəlif ölkələrindən 7800 nəfər təhsil işçisi Yaponiyaya dəvət olunub. 2009-cu ildə dəvət olunmuş nümayəndələrə Yaponiya haqqında məlumat Tokio, Xerosima, Kyoto, Fuji, Nara şəhərlərində və Fukui prefekturasında nəzəri və praktik biliklər vasitəsilə verildi. Həmin şəhərlərə gedərkən nümayəndə heyəti proqramı təşkil edən nazirliyin adına uyğun olaraq təhsil, mədəniyyət, elm, texnologiya və idman sahələrinin hər biri barədə informasiya almağa müvəffəq oldu.

Yaponiya

Şərqi Asiyada, Sakit okeanın qərb hissəsində yerləşir. Ölkə dörd iri (Honsü, Küsü, Hokkaydo, Sikoku) və çoxlu sayda kiçik adalardan ibarətdir. Yaponiya 47 prefekturaya bölünmüşdür. Sahəsi 377, 907 kv. km-dir. Qədim paytaxtı Kyoto, 1868-ci ildən isə Tokio şəhəridir. Əhalinin sayı 2009-cu ilin məlumatına görə, 127 milyondan artıqdır.

Yaponiyanın dövlət quruluşu konstitusiyalı monarxiyadır. Konstitusiyanın tarixi 1889-cu ildən başlayır. Hazırkı Konstitusiya 1947-ci ildə qəbul olunmuşdur. Yaponiyanın imperatoru Akihitodur.

Dövlət dili yapon dilidir. Xarici dil kimi ingilis dilinə üstünlük verilir. Din - buddizm (maxayana) və sintoizmdir.

Gündoğan ölkənin bayrağında ağ fonun üzərində günəş rəmzi olan qırmızı dairə təsvir edilib və Hinomaru (qırmızı dairə) adlanır.

Yaponiyada sevilən idman növləri sumo, beysbol, boks və qolfdur. Ölkənin şimal hissəsində qış idman növlərinə maraq böyükdür.

Yaponiyada çox yüksək inkişaf etmiş sənaye ölkəsidir və iqtisadi inkişafına görə dünyada ABŞ-dan sonra 2-ci yeri tutur. Ölkə iqtisadiyyatının əsasını texnika, maşınqayırma, gəmi tikintisi, balıqçılıq təşkil edir. Pul vahidi - Yendir. 1 Amerika dolları 83-85 Yen arasında dəyişir.

Yaponların ənənəvi yeməyi düyü, balıq və dəniz məhsullarıdır. Düyü yaponlar üçün əvəzolunmaz məhsuldur. Ondan məşhur yapon sakisi də hazırlanır. Maliyyə Nazirliyinin adı da düyü anlayışı ilə bağlıdır.

Əsas bayramları Qızlar bayramı,Oğlanlar bayramı, Yeni il bayramıdır. Yaponlar İmperator gününü də çox böyük təmtəraqla qeyd edirlər. Dünyada Yeni ili birinci qarşılayan Yaponiya əhalisidir və onu ailəvi bayram kimi qeyd edirlər.

Qızlar bayramında zəngin həyat və ailə təcrübəsinə malik olan qadınlar yeniyetmə qızlara ailə və məişətlə bağlı tövsiyələr verirlər. Oğlanlar bayramı da eyni mahiyyət kəsb edir.

Yaponiyalıları dünyanın digər xalqlarından fərqləndirən bir sıra səciyyəvi cəhətlər vardır. Onlar əl ilə görüşmür, bunun əvəzinə baş əyirlər, ünsiyyətdə çox nəzakətlidirlər, xahişi yerinə yetirmək mümkün olmadığı halda belə, birbaşa imtina etmirlər, üzlərində daim təbəssüm saxlamağı xoşlayırlar, nədənsə şikayətlənməyi qəbul etmirlər, təmizliyə ciddi əməl edirlər,çox işgüzardırlar.

Təhsil

Yaponiya Konstitusiyasının "İnsanların hüquq və vəzifələri" adlı bölməsində hamının təhsil almaq hüququ qanunla təsbit edilir. Konstitusiyaya görə icbari təhsil pulsuzdur. İbtidai və aşağı orta məktəb təhsili icbaridir və I-IX sinifləri əhatə edir.

Məktəbəqədər təhsil icbari deyil və bu müəssisələrə 3-5 yaşlı uşaqlar cəlb edilir.

İbtidai məktəbə qəbul 6 yaşındandır və dərs ili aprel ayında başlanıb mart ayında bitir.

İbtidaidə 6, aşağı orta və yuxarı orta məktəblərin hər birində təhsil 3 il davam edir. Aşağı orta məktəbi bitirənlərin 92,97 faizi yuxari orta məktəblərdə təhsilini davam etdirir.

2008-ci il mayın 1-nə olan məlumata görə, Yaponiyada 13626 uşaq bağçası, 22476 ibtidai məktəb, 10915 aşağı orta məktəb, 5242 yuxarı orta məktəb, 1026 xüsusi qayğıya ehtiyacı olanlar üçün məktəb, 64 texniki kollec, 417 yeniyetmələr üçün kolleclər, 765 universitet ,4986 peşə ixtisas kolleclər fəaliyyət göstərir.

Bu təhsil müəssisələrinin hər birində müvafiq olaraq 11228, 419312, 249509, 241213, 68675, 4432, 10524, 169912, 51557 nəfər müəllim fəaliyyət göstərir.

Yaponiya təhsili federal hökumət və regional (prefektura və bələdiyyə) idarəetmə strukturları tərəfindən idarə olunur. Federal hökumətin təhsil sisteminin inkişafı ilə bağlı fəaliyyətinə təhsil sisteminin idarə edilməsi, milli standartların yaradılması, müəllimlərə lisenziyaların verilməsi, təhsilin maliyyələşdirilməsi, dərsliklərin pulsuz paylanması aiddir.

Regional strukturlar dedikdə, prefektura və bələdiyyələr nəzərdə tutulur. Prefekturalardakı təhsili idarəetmə orqanları müəllimlərin məktəblərə təyinatı, yuxarı orta məktəblərin yaradılması və idarəolunması, məktəblərin tədris şəraitinin yaxşılaşdırılması, xüsusi məktəblərin açılması üçün icazənin verilməsini həyata keçirir.

Dövlət məktəblərinin yaradılması və idarəolunması işi birbaşa bələdiyyələrin üzərinə düşür.

Təhsilə ayrılan xərclər də bu üç orqan arasında bölüşdürülür. Təhsilə qoyulan xərclərin 2 hissəsi Federal hökumətinin, 5 hissəsi prefekturanın, 3 hissəsi bələdiyyələrin payına düşür.

Yaponiya Təhsil, Mədəniyyət, İdman, Elm, Texnologiya Nazirliyi təhsil sistemini idarə etmək üçün Təhsil Şurasını yaradıb. Bu qurum ölkənin təhsil siyasətini müəyyənləşdirir, yerli təhsil orqanlarının nümayəndələrini istiqamətləndirir və göstərişlər verir. Hər prefekturadan 1 nəfər Təhsil Şurasının üzvlüyünə təyin olunur, rəhbər isə üzvlər arasından təyin edilir.

Yerli təhsili idarəetmə orqanları Təhsil Komitəsi adı altında fəaliyyət göstərir. O, idarəetmə və koordinasiya , ümumtəhsil, fasiləsiz təhsil, mədəniyyət, idman bölmələrindən ibarətdir.

Yaponiyada təhsil islahatı Dünya Bankının maliyyə dəstəyi ilə 2006-cı ilin dekabrından başlanmışdır və əsas məqsədi demokratik, sülhsevər cəmiyyəti fiziki və əqli cəhətdən yüksək inkişaf etmiş vətəndaşlarla təmin etməkdir.

Kurikulum tarixi və qiymətləndirilməsi

Yaponiyada kurikulum müəyyən tarixə malikdir və dövri olaraq qiymətləndirilərək məzmununda zəruri dəyişikliklər edilmişdir. Bu baxımdan kurikulumun dəyişdirilməsini məqsəd və tarixinə görə aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq mümkündür:

	Kurikulumun inkişafı
1958-60	**İbtidai: 1961, Aşağı orta məktəblər: 1962, Yuxarı orta məktəblər: 1963**
	Təhsilin məzmununun inkişafı
1968-70	**İbtidai: 1971, Aşağı orta məktəblər: 1972, Yuxarı orta məktəblər: 1973**
	Tədris yükünün azaldılması
1977-78	**İbtidai: 1980, Aşağı orta məktəblər: 1981, Yuxarı orta məktəblər: 1982**
	Şəxsiyyətyönümlü təhsil
1988	**İbtidai: 1992, Aşağı orta məktəblər: 1993, Yuxarı orta məktəblər: 1994**
	Tənqidi təfəkkür bacarıqlarının kurikuluma daxil edilməsi
1998-99	**İbtidai: 2002, Aşağı orta məktəblər: 2002, Yuxarı orta məktəblər: 2003**
	Kurikulumların həyati bacarıqlara əsaslanması
2008-09	**İbtidai: 2011, Aşağı orta məktəblər: 2012, Yuxarı orta məktəblər: 2013**

Müasir kurikulumda əsas məqsəd və tələb tənqidi təfəkkür bacarıqlarına geniş yer ayırmaq, təhsilalanların mənəviyyatını zənginləşdirməkdir. Bu məqsədlə ibtidai və aşağı orta məktəblərdə yapon dili, ictimai fənlər, riyaziyyat, təbiət elmləri və fiziki tərbiyə dərslərinin tədrisinə ayrılan saatların təxminən 10% artırılması, yuxarı orta məktəblərin kurikulumunda yapon dili,riyaziyyat və xarici dilin tədrisinin icbariliyi nəzərdə tutulmuşdur.

Son iki ildə kurikulumlar həyati bacarıqlara əsaslanmaqla daha da təkmilləşdirilmiş, yapon dilində dəqiq və düzgün oxu, yazı bacarıqlarının inkişafı ön plana çəkilmişdir. Tarixin, dini və mədəni irsin tədrisinə xüsusi yer ayrılır, şagirdlər yapon musiqi alətləri, milli geyimlərlə tanış olur və məktəblilərə milli musiqi alətləri və geyimlərinin hazırlanması texnologiyasını öyrədirlər.

Tədris səfərində Yaponiya təhsil sistemi barədə nəzəri məlumatları Tokioda əldə etdikdən sonra praktik məsələləri yerində görmək üçün Fukui prefekturasına yollandıq.

Fukuinin ərazisi 4189,54 kv.km, əhalisinin sayı 816694 nəfərdir. Təhsilin səviyyəsinə görə Yaponiyada ikinci olan Fukui prefekturası əhalisinin sayına görə 47 prefektura arasında 43-cü yerdədir.

Hələ 2002-ci ildə təhsilin yüksək inkişafını təmin etmək məqsədilə Fukui prefekturasında xüsusi proqram qəbul olunmuşdur. Onun məqsədi məktəblə ailənin qarşılıqlı əlaqəsini gücləndirmək və təhsilin daha yüksək inkişafını təmin etməkdir.- Bunun üçün aşağıdakı tədbirlər müəyyənləşdirilmişdi:

1. Siniflərdə şagirdlərin sayını minimuma endirmək;
2. Həyati bacarıqları inkişaf etdirmək;
3. Təbiət elmləri və riyaziyyatın tədrisini təkmilləşdirmək;
4. Məktəbin idarəedilməsinin səviyyəsini yüksəltmək;
5. Şagirdlərin keyfiyyətli qidalanmasını təşkil etmək.

Fukui prefekturasında təhsilin uğur qazanmasının əsas səbəbi müəllimlərin bacarıqlı, şagirdlərin çalışqan, ailələrin məktəblə sıx əlaqə saxlayaraq onu mənəvi, fiziki və maddi dəstəkləməsidir.

İbtidai məktəb

Fukui prefekturasında ibtidai məktəblərin hər sinfində şagirdlərlə 2 müəllim məşğul olur. Hər sinif üzrə bir qrup və qrupdakı şagirdlərin sayı 21-35 nəfər arasında olur. Uşaqların ibtidai məktəbə məktəbəqədər müəssisələrdən gəlməsi mütləq deyil. İbtidai məktəbə şagirdlər həm məktəbəqədər müəssisələrdən, həm də ailələrdən qəbul edilir. Fukuidə ibtidai məktəblər məktəbəqədər müəssisələrlə sıx əməkdaşlıq edir, çox zaman hər iki müəssisə qonşu binalarda yerləşir. İbtidai məktəblərdə tədris ili 11 ay və 3 smestrdən ibarətdir.

130 şagirdin təhsil aldığı bu məktəbdə 16 əməkdaş, o cümlədən 10 müəllim çalışır.

Dərslər səhər saat 8-də başlanır və dərsdən əvvəl 5 dəqiqə ərzində şagirdlər açıq havada idman edir. Şagirdlər hər gün 4 dərs keçir, məktəbdə nahar etdikdən sonra evə qayıdırlar.

Dərslər səsli-küylü, müzakirə və oyunlar şəklində keçirilir və uşaqlar daha çox tətbiqi bacarıqlara yiyələnirlər.

İbtidai məktəbdə bir tədris ilinin hər semestrində orta hesabla minimum iki kiçik summativ, bir böyük summativ qiymətləndirmə aparılır.Qiymətləndirmə vasitəsi kimi daha çox testlərdən istifadə olunur. Əvvəllər şagirdlərin nailiyyətləri 5 ballıq sistemdə rəqəmlə qiymətləndirilirdi, hazırda isə təsviri qiymətləndirmədən istifadə edilir:

- 00 - yaxşı
- 0 - orta
- △- pis

Şagird proqramı minimum səviyyədə mənimsəmədikdə dərs vaxtı müəllim ona xüsusi vaxt ayırır. Bu üsul da kömək etmədikdə həmin şagirdlə fənn müəllimi dərsdən əlavə vaxtda xüsusi məşğul olur.Belə fərdi yanaşmadan sonra da şagirddə heç bir irəliləyiş olmadıqda o, məktəbdən kənarlaşdırılır.

Yaponiyada, o cümlədən Fukui məktəblərində ailə -məktəb əlaqələri yüksək səviyyədə qurulub. İldə bir dəfə valideynlərlə böyük iclas keçirilir. Digər iclasları isə il ərzində valideyn komitəsinin nəzdindəki komissiyalar keçirirlər. Məktəbli formasını valideynlər alır və hər fəslə uyğun xüsusi məktəbli geyimi vardır. Məktəbli geyim dəstinə eyni ayaqqabı, corab və çanta da daxildir.

Şagirdlərin məktəbdə naharının pulunu valideynlər ödəyir. Gündəlik naharın dəyəri hər şagird üçün 250 yen təşkil edir. Bu və ya digər səbəblərə görə valideynlər pul ödəmədikdə şagird naharı evdən gətirir.

Fukui məktəblərində xadimə ştatı yoxdur və məktəblər şagirdlər tərəfindən yığışdırılır, nəticədə bunun üçün məktəb ayrıca vəsait sərf etmir.

Aşağı orta məktəb

Şagirdlər ibtidai məktəbdə təhsilini bitirdikdən sonra 3 sinfi əhatə edən (VII, VIII, IX) aşağı orta məktəblərə gedirlər. Nümayəndə heyəti belə məktəblərdən birində, Eşitzen şəhərində yerləşən Nan-Etsu aşağı orta məktəbində oldu. Məktəb 1950-ci ildə təsis edilib. Məktəbdə 441 şagird təhsil alır, 45 nəfər müəllim çalışır.

Yeni tədris qaydalarına uyğun olaraq məktəbdə ünsiyyət bacarıqlarına xüsusi diqqət verilir.

Riyaziyyat, təbiət fənləri,yapon və ingilis dillərinin tədrisinə daha çox vaxt ayrılır. Bu məktəbdə dərsdən sonra mədəniyyət və idman dərnəkləri fəaliyyət göstərir.

Qeyd edək ki, Yaponiyada hər məktəbin öz devizi var. Həmin devizlər daha çox fiziki tərbiyə və əxlaqla bağlıdır.

Nan-Etsu aşağı orta məktəbinin illik fəaliyyəti

Aprel	*Məktəbin açılışı*
May	*Rübarası imtahanlar*
İyun	*Məktəb konserti, rüb imtahanları*
İyul	*Rübün bitməsi, yay atletika yarışları, valideyn idası*
Avqust	*Yay tətili, idman oyunları*
Sentyabr	*Açılış mərasimi, məktəb festivalı, idman günü*
Oktyabr	*Rübarası imtahanlar, payız atletika yarışları*
Noyabr	*Rüb imtahanları*
Dekabr	*Rübün bitməsi*
Yanvar	*Məktəbin açılışı*
Fevral	*Rüb imtahanları*
Mart	*Məzun günü. Məktəbin bağlanma mərasimi*

Nan-Etsu aşağı orta məktəbinin 2009-cu il üçün tədris planı

Fənlər / Siniflər	Yapon dili	İctimai fənlər	Riyaziyyat	Təbiət elmləri	Musiqi	İncəsənət	Fiziki tərbiyə	Seçilmiş fənlər	İnteqrativ fənlər	Əxlaqi təhsil
I	140	105	140	105	45	70	105		65	35
II	105	105	105	105	35	70	105	50	105	35
III	105	85	105	105	35	70	105	110	105	35

Yuxarı orta məktəbdə təhsil icbari deyil, ancaq buna baxmayaraq, aşağı orta məktəbi bitirən şagirdlərin 93%-i yuxarı orta məktəbə daxil olur.Nümayəndə heyəti Takefu Higaşi yuxarı orta məktəbində oldu. Takefu Higaşi yuxarı orta məktəbində böyük önəm verilən beynəlxalq şöbə fəaliyyət göstərir. Bu şöbə gənclərin beynəlxalq aləmə yaxınlaşmasnda böyük rol oynayır.

Beynəlxalq şöbədə dünyanın digər inkişaf etmiş ölkələrindən dəvət olunan müəllimlər şagirdlərə ingilis dilində mühazirələr oxuyur, eyni zamanda həmin məktəbin müəllim və şagirdləri Tailand, Filippin, ərəb ölkələri, ABŞ, Yeni Zelandiya, Avropa ölkələrində tədris səfərlərində olurlar.

Şöbənin yaradılmasında əsas məqsəd ingilis dilini mükəmməl bilən məzunlar vasitəsilə yapon dili və mədəniyyətini dünyaya tanıtmaqdır. Yuxarı orta məktəblərin beynəlxalq şöbəsini bitirən şagirdlərin bir qismi digər ölkələrin təhsil sahəsində, beynəlxaq tədbirlərdə volontyor qismində çalışır.

Yuxarı orta məktəbdə ingilis və yapon dilləri, riyaziyyat dərsləri yüksək səviyyədə tədris olunur. Həmin məktəblərdə kollec və universitetlərə daxil olmaq üçün hazırlıq sinifləri fəaliyyət göstərir. Şagirdlər kompüter texnologiyasının ən müasir tələblərinə cavab verən bacarıqlara yiyələnməklə yanaşı, natiqlik sənətini də öyrənirlər.Yeni standartlarda təbiət elmləri beynəlxalq səviyyəyə uyğunlaşdırılır, tədris prosesində müşahidəyə, təkrarlamağa, nəticəyönümlülüyə geniş yer verilir, həm ana, həm dillərin tədrisində şagirdlərə nitq vərdişləri aşılanır.Xarici dilin tədrisində nəzərdə tutulan 900-1200 sözdən 300-nün, 1300-1800 sözdən 500-nün öyrənilməsi ən aşağı norma sayılır.

Takefu Higaşi yuxarı orta məktəbin beynəlxalq şöbəsinin kurikulumu

1-ci il	*2-ci il*	*3-cü il*
Ümumi yapon dili	*Müasir yapon dili*	*Müasir Yapon dili*
Müasir cəmiyyət	*Yapon klassikləri*	*Yapon klassikləri*
Riyaziyyat	*Riyaziyyat*	*Riyaziyyat*
İngilis ədəbi dilinin bədii üslubu	*Dünya tarixi*	*Fiziki tərbiyə*
Ümumi təbiət elmləri	*Biologiya*	*Yaponiya tarixi*
Fiziki tərbiyə	*Fiziki tərbiyə*	*Dünya tarixi*
Təbabət	*Ümumi ingilis dili*	*Müasir ingilis dili*
İncəsənət/musiqi	*İngilis ədəbi dilinin bədii üslubu*	*İKT leksikologiyası*
Ailə iqtisadiyyatı	*Müasir ingilis dili*	
Kulturologiya	*İKT leksikologiyası*	

Yuxarı orta məktəblərin hər birində nümunəvi davranış qaydaları haqqında sənəd qəbul edilir.

Takefu Higaşi yuxarı orta məktəbinin daxili qaydalarına görə dərsdə üzürsüz səbəbdən iştirak etməmək və gecikmək qadağandır.Dərsə iştirak etməmənin üzürlü səbəbini göstərən sənədin olması vacibdir.

Xüsusi qayğıya ehtiyacı olanlar üçün məktəb

Fukui prefekturasında əqli və fiziki cəhətdən qüsurlu uşaqlar üçün 11 xüsusi məktəb var.Əvvəllər belə uşaqlar müxtəlif məktəblərdə oxuyurdular.Bu məktəblər tibbi müəssisələrlə birgə işləyir və digər məktəblərin uşaqları ilə əlaqə saxlayırlar. Olduğumuz məktəbə şagirdlər bir-birinə yaxın olan 3 şəhərdən məktəb avtobusu ilə gətirilir. Məktəbdəki 104 şagirdlə 90 müəllim məşğul olur.Burada idman, rəsm, musiqi dərnəkləri fəaliyyət göstərir. Fiziki qüsuru olan şagirdlər belə müəllimin köməyi ilə özünə uyğun idman növü ilə məşğul olur. Burada təhsil alan şagirdlərin bir qismi məktəblərdəki emalatxanalarda müxtəlif məişət əşyaları, o cümlədən stol, stul, kiçik şkaflar düzəldir,onları satışa çıxarırlar. Şagirdlərin digər hissəsi həyətyanı sahədə təsərrüfat işləri ilə, bir qismi isə mətbəx işləri ilə məşğul olurlar.

Bu məktəblərdə təhsil alan şagirdlər fiziki çətinliklərə baxmayaraq, mütəmadi olaraq ekskursiyalara aparılırlar.

Yaponiyada qüsuru o qədər də ciddi olmayan şagirdlər digər məktəblərdə də təhsil ala bilərlər. Lakin yuxarı orta məktəbə yalnız bu tipli məktəblərdən daxil olmaq mümkündür. Qeyd edək ki, xüsusi qayğıya ehtiyacı olanlar üçün nəzərdə tutulan məktəblərin yuxarı siniflərində ciddi qüsuru olanların 2%-i, az qüsuru olanların 6 %-i oxuyur.

Dərsliklər

Yaponiyada dərsliklər dövlət tərəfindən pulsuz paylanır. Dərsliklərin yazılması üçün Təhsil Şurası yerli təhsili idarəetmə orqanlarına standartları göndərir və hər bir prefekturada müvafiq struktur bölmələri fənn proqramlarını tərtib edir. Həmin proqramlar əsasında dərsliklər yazılır. Bu dərsliklər Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edildikdən sonra məktəblərə paylanılır.

Ciddi nəzarət edilməklə yanaşı, məktəblərdə alternativ dərsliklərdən istifadəyə də icazə verilir.

Eyni zamanda fənn müəllimi də yardımçı dərslik, dərs vəsaiti yarada bilər.Ancaq bu vəsait təhsili idarəedən orqanlar tərəfindən təsdiq edilməlidir.

Müəllim hazırlığı

Yaponiyada müəllim hazırlığı və işə qəbulu məsələsinə çox ciddi yanaşılır.Müəllimlər işə tələbləri kifayət qədər ciddi və sərt olan imtahan verdikdən sonra qəbul edilir. Orta hesabla işə qəbul edilmək üçün sənəd verən min nəfər müəllimin yüzü bu imtahanlardan keçməyə müvəffəq olur. Müəllimlərin böyük əksəriyyəti könüllü şəkildə axşam saat 9-a qədər şagirdlərlə fərdi məşğul olmaqla məktəbdə işlərini davam etdirirlər. Müəllimlər maddi vəziyyətinə görə cəmiyyətin orta səviyyədə yaşayan nümayəndələri sayılır.Yaponiyada müəllimlərin ixtisasartırması üç pilləni mərhələli şəkildə əhatə edir:

1. Məktəbdaxili - müəllimlər məktəbin qabaqcıl müəllimlərinin "açıq dərs"lərində iştirak edir.
2. Prefekturadaxili - prefekturada fəaliyyət göstərən xüsusi kurslarda təcrübə qazanırlar.
3. Ölkə miqyasında - xarici ölkələrə tədris səfərlərinə gedirlər.

Yaponiyanın orta məktəblərində bir müəllim eyni bir məktəbdə 6 ildən çox dərs deyə bilməz. Bu müddət bitdikdən sonra prefekturadakı digər məktəbdə, bəzən isə digər prefekturadakı məktəblərdə işlə təmin edilir. İş yerini dəyişən müəllimin evlə təmin edilməsi təhsili idarəedən orqanlar tərəfindən həyata keçirilir.

Müəllimlərin fəaliyyəti məktəb direktorları tərəfindən 5 ballıq sistemlə (A,B,C,D,E) qiymətləndirilir və Prefektura Təhsil Komitəsinə göndərilir. Məktəb direktoru müəllimə yazdığı qiymət barədə onlara məlumat vermir.

Ali təhsil

Ali məktəblərın bakalavriat pilləsində təhsil 4 ildir. Magistratura və doktorantura pillələrinin hər birində isə 2 ildir.

Yaponiyada dövlət və özəl universitetlər fəaliyyət göstərir:

Universitetlər	*Universitetlərin sayı*	*Tələbələrin sayı*	*Fakültələrin sayı*
Ümumi	773	2.845965	172026
Dövlət universitetləri	178 (23,03%)	758702 (26,7%)	73,647 (42,8%)
Özəl universitetlər	595(76,97%)	2.087263 (73,3%)	98378 (57,2%)

Ali məktəblərə qəbul olunanların sayı 1980-ci ildən üzü bu tərəfə yüksələn xətt üzrə inkişaf edir. Eyni bir hal yuxarı orta məktəbə və kolleclərə daxil olanların sayında da özünü göstərir.

Yaponiyanın ali məktəblərində təhsil alan xarici tələbələrin sayı ilbəil artır. Hazırda Yaponiyanın müxtəlif universitetlərində 123829 gənc təhsil alır-.Onlardan 72766 nəfər Çin Xalq Respublikasından, 18862 nəfər Cənubi Koreyadan, 5082 nəfər Tayvandan, 2873 nəfər Vyetnamdan, 2271 nəfər Malayziyadan , 2203 Zelandiyadan, 2024 nəfər ABŞ-dan , 1791 nəfər İndoneziyadan, 1686 nəfər Banqladeşdən, 1476 nəfər Nepaldan və 12795 nəfər isə digər ölkələrdəndir.Eyni zamanda 80023 nəfər yaponiyalı gənc xarici ölkələrdə təhsil alır.

Əlbəttə ki, qədim tarixə,zəngin mədəniyyətə, adət-ənənəyə, gözəl təbiətə və ən əsası yüksək səviyyəli təhsil sisteminə malik olan Yaponiyanı 15 günlük tədris səfəri çərçivəsində təfərrüatına qədər öyrənmək və bu barədə söz demək çətindir. Ancaq bir şey bəllidir ki, hər hansı bir ölkənin təhsil sistemi barədə ümumi informasiya almaqla həmin ölkənin mədəniyyəti, iqtisadiyyatı, inkişafı və digər dəyərləri barədə müəyyən məlumata malik olmaq mümkündür. Bizə belə bir imkan yaratdığı üçün Yaponiya hökumətinə və Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinin rəhbərliyinə təşəkkür edirik. Arzu edərdik ki, gələcəkdə dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinə tədris səfərləri təhsili idarəedənlər və öyrədənlərlə bərabər, millətin gələcəyi olan öyrənənləri də əhatə etsin.

Təranə HACIYEVA,
Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyinin Monitorinq və qiymətləndirmə şöbəsinin müdiri